

DAŇOVÉ PRÁVO - PROSTRIEDOK BOJA PROTI DOPADOM EKONOMICKEJ KRÍZY

MICHAL KARABINOS

Faculty of Law, Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Department of
Financial Law and Tax Law, The Slovak Republic

Abstract in original language

Autor sa v príspevku zaoberá významom daňového práva, ako samostatného právneho odvetvia slovenského práva, v čase ekonomickej krízy. Príspevok je rozdelený do dvoch častí. V prvej časti autor venuje pozornosť daňovým inštitútom, ktoré boli prijaté v roku 2009 na zmiernenie dôsledkov finančnej krízy. V druhej časti autor opisuje súčasne makroekonomické ukazovatele Slovenskej republiky, ktoré sú výrazne poznamenané finančnou krízou. Autor sa zaoberá nevyhnutnými daňovými zásahmi, ktoré sú týchto dňoch prijímané na zlepšenie finančného hospodárenia Slovenskej republiky.

Key words in original language

Daňové právo; ekonomická kríza; finančné hospodárenie Slovenskej republiky.

Abstract

The author discusses the importance of tax law of the Slovak Republic as a separate legal law branch, in times of economic crisis. The article is divided into two parts. In the first part the author pays attention to tax institutes, which were adopted in 2009 to mitigate the impact of financial crisis. In the second part the author describes the current macroeconomic indicators of the Slovak Republic, which have been strongly affected by the financial crisis. The author deals with the necessary fiscal interventions, which are being adopted these days to improve the financial management of the Slovak Republic.

Key words

Tax law; economic crisis; financial management of the Slovak republic.

1. ÚVOD

Podobne ako iné štáty sveta, aj Slovenskú republiku posledné obdobie zužuje celosvetová ekonomická kríza. Štát, ako nositeľ verejnej moci, má však povinnosť upravovať spoločenské vzťahy tak, aby aj v čase krízy sa životná úroveň jeho občanov drasticky neznížila, ale zároveň je povinný nazeráť aj na svoje záujmy t.j. zodpovedne regulovať finančnú politiku. Najdôležitejším nástrojom, ktorý má štát k dispozícii na boj proti dopadom krízy, je právo. Keďže ekonomická kríza sa najviac prejavuje vo finančnej sfére spoločenského života, do popredia sa teda dostáva využívanie inštitútov finančného práva a daňového práva. Práve aplikáciou právnych

aktov týchto dvoch samostatných právnych odvetví slovenského práva, môže Slovenská republika na jednej strane znížiť daňové zaťaženie obyvateľstva v čase krízy (úloha daňového práva), avšak na druhej strane musí sledovať a predvídať makroekonomické ukazovatele hospodárenia štátu (úloha finančného práva).

V tomto príspevku chcem poukázať na právne prostriedky, ktoré Slovenská republika na boj proti dopadom krízy prijala, ich ciele a spôsob akým sa realizovali. Priestor však dostanú aj daňové zásahy, ktoré v súčasnom období sú bodom sváru, keďže zvyšujú daňové zaťaženie obyvateľstva z dôvodu nutnosti znižovania štátneho deficitu a verejného dlhu.

2. ZMENY V PROSPECH OBČANOV SR

Zvýšenie nezdaniteľnej časti základu dane z príjmov

Na jar 2009 vláda SR prijala balíček proti krízovým opatrením, ktorý následne schválila NR SR. Jednou z najvýznamnejších zmien v daňovej oblasti bola novela zákona o dani z príjmov, ktorou došlo k zvýšeniu nezdaniteľnej časti základu dane z príjmov. V prvom rade je potrebné vymedziť pojem nezdaniteľná časť základu dane, ktorú chápeme ako zákonom stanovené peňažné čiastky, ktoré sa od základu dane odpočítavajú¹, resp. ak osoba túto sumu nedosiahne, nevzniká jej vlastná daňová povinnosť. Tento inštitút sa uplatňuje len pri príjmoch fyzických osôb. Tieto čiastky stanovuje zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v § 11. Pri výpočte týchto súm sa vychádza zo sumy platného životného minima.

Novela doplnila zákon o dani z príjmov o prechodné ustanovenie § 52g, ktoré nám určuje nový výpočet na vypočítanie nezdaniteľnej časti základu dane pre zdaňovacie obdobia 2009 a 2010. Výška tejto peňažnej čiastky je závislá od veľkosti daňového základu daňovníka.

Podľa pôvodného ustanovenia §11 zákona o dani z príjmov sa nezdaniteľná časť základu dane vypočítala ako 19,5-násobok sumy platného životného minima, ak sa základ dane daňovníka rovná alebo je nižší ako 100-násobok sumy platného životného minima. Ak je jeho základ dane vyšší, potom nezdaniteľná časť základu dane ročne na daňovníka je suma zodpovedajúca rozdielu 44,2-násobku platného životného minima a jednej štvrtiny základu dane.

Po prijatí novely zákona, platnej od 1.3.2009, nezdaniteľnou časťou základu dane je suma zodpovedajúca 22,5-násobku sumy platného životného minima, ak základ dane daňovníka sa rovná alebo je nižší ako 86-

¹ BABČÁK, V.: Daňové právo Slovenskej republiky. Bratislava : EPOS, 2010 s. 281

násobok sumy platného životného minima (15 387, 12 eur), t. j. ak príjem daňovníka v zdaňovacom období nepresiahol sumu 15 387, 12 eur, môže si uplatniť nezdaniteľnú časť základu dane v plnej výške (4025, 7 eur). Ak jeho daňový základ je vyšší, potom nezdaniteľná časť základu dane ročne na daňovníka je suma zodpovedajúca rozdielu 44-násobku platného životného minima (7 872, 48 eur) a jednej štvrtiny základu dane. Ak daňovník dosiahne základ dane 31 489, 92 € a viac, tak nezdaniteľná časť na daňovníka je nula. Túto sumu niektorí nazývajú aj ako miliónárskou daňou, keďže po jej prekročení nemajú nárok na zníženie svojho základu dane týmto inštitútom.

Daňové zvýhodnenie sa týka aj výpočtu nezdaniteľnej časti základu dane pre manžela (manželku) daňovníka, ktorý žije s daňovníkom v jednej domácnosti. Ak daňovník dosiahne daňový základ, ktorý sa rovná alebo je menší ako 176-násobok sumy platného životného minima (31 489, 92 eur) a jeho manželka (manžel) nemá vlastný príjem, nezdaniteľná časť základu dane ročne na manželku (manžela) je suma zodpovedajúca 22,5-násobku platného životného minima. Ak však manželka (manžel) má vlastný príjem, ktorý je však menší ako 22,5-násobok sumy platného životného minima, nezdaniteľná časť základu dane ročne na manželku (manžela) je rozdiel medzi sumou zodpovedajúcou 22,5-násobku platného životného minima a vlastným príjmom manželky (manžela). Ak vlastný príjem manželky (manžela) je vyšší ako 22,5-násobok platného životného minima, potom hodnota nezdaniteľnej časti základu dane ročne na manželku (manžela) sa rovná nule. Takýto výpočet sa uplatňoval, ak daňový základ daňovníka bol rovný alebo menší ako 176-násobok platného životného minima. Ak však jeho daňový základ je vyšší ako táto suma a manželka (manžel) nemá vlastný príjem, nezdaniteľná časť základu dane ročne na manželku (manžela) sa vypočíta ako rozdiel 66,5-násobku platného životného minima a jednej štvrtiny základu dane tohto daňovníka (ak však manželka (manžel) daňovníka má vlastný príjem, táto suma sa znižuje ešte o tento príjem). Ak takto vypočítaná hodnota je menšia ako nula, nezdaniteľná časť základu dane ročne na daňovníka sa rovná nule.

Pre úplnosť treba spomenúť, že v súčasnosti suma platného životného minima je 185,38 eura na jednu plnoletú fyzickú osobu (platné od 1.7.2010), avšak pri výpočte nezdaniteľnej časti základu dane sa bude vychádzať zo životného minima platného ku dňu 1.1.2009 (178, 92 eura). Vláda tak „zmrazila“ navýšenie nezdaniteľnej časti základu dane na rok 2010 oproti roku 2009, keďže v októbri 2009 prijala ďalšiu novelu zákona o dani z príjmov, ktorou stanovila, že „Na výpočet nezdaniteľných častí základu dane podľa § 52g ods. 1 sa za zdaňovacie obdobie roka 2010 použije životné minimum platné k 1. januáru 2009 v sume 178, 92 eura“. Po prvýkrát od roku 2004 – od prijatia daňovej reformy – sa nezdaniteľná časť základu dane nezvyšovala, hoci sa pôvodne mala zvýšiť na 4166,78 €. Považujem za dôležité upozorniť, že aj napriek použitiu tejto sumy životného minima, nezdaniteľná časť základu dane na rok 2010 je vyššia,

ako keby platila všeobecná úprava ustanovená v § 11 zákona o dani z príjmov.

Po uplynutí účinnosti ustanovenia § 52g zákona o dani z príjmov sa opäť začne uplatňovať výpočet nezdaniteľnej časti základu dane podľa § 11.

Na záver je potrebné dodať, že podľa návrhu opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny o sume životného minima a s prihliadnutím na výpočet nezdaniteľnej časti základu dane v roku 2011 podľa §11 zákona o dani z príjmov dôjde k zníženiu tejto sumy z terajších 4025,7 eur na 3559,3 eura.

základ dane	nezdaniteľná časť základu dane
≤ 15 387, 12 eur	4025, 7 eur
> 15 387, 12 eur	7872, 48 eur – ¼ základu dane
> 31 489, 92 eur	0 eur

Tabuľka č. 1: Zvýšené hodnoty nezdaniteľnej časti základu dane pre zdaňovacie obdobia 2009 a 2010

Zavedenie zamestnaneckej prémie

Ďalším inštitútom, ktorý bol zavedený začiatkom roka 2009 ako súčasť proti krízových opatrení, je zamestnanecká prémie. Tento prostriedok boja proti ekonomickej kríze bol ustanovený novelou (č. 563/2008 Z. z.) zákona dani z príjmov, keď bol vsunutý nový § 32a. Prvýkrát sa mohol použiť na príjmy v zdaňovacom období 2009.

Už z gramatického výkladu tohto pojmu vyplýva, že tento inštitút sa týka ľudí, ktorí pracujú v zamestnaneckom pomere. Na začiatku legislatívneho konania sa pracovalo s názvom „zamestnanecký bonus“, ale na podnet odborov došlo k premenovaniu na dnešnú zamestnaneckú prémie. Avšak ani pojem „prémia“ nie je práve najšťastnejší, keďže môže vyvolať mylnú predstavu u zamestnancov, že budú odmenení za zlepšenú pracovnú výkonnosť. Zamestnaneckú prémie si zamestnanci s nízkym zárobkom môžu uplatniť nie mesačne, ale až v ďalšom roku pri ročnom zúčtovaní dane za predchádzajúci rok.

Zamestnanecký bonus, nazývaný aj zápornou daňou, teda predstavuje daňové zvýhodnenie pre zamestnancov, ktorých základ dane (príjem znížený o poistné odvody) je nižší ako nezdaniteľná časť základu dane (4 025,7 eur). Do roku 2008 mal takýto zamestnanec daň nulovú. Po zavedení zamestnaneckej prémie takýto zamestnanec od štátu dostane sumu “zápornej dane”. Pre ľahšiu predstavu – od základu dane zamestnanca (príjem zamestnanca znížený o jeho poistné odvody) sa odpočíta suma

nezdaniteľnej časti na daňovníka a výsledok môže byť záporné číslo. Z tejto zápornej sumy sa vypočíta 19% a výsledok je záporná daň = zamestnanecká prémie, ktorú štát vyplatí zamestnancovi. Výška tejto sumy je však ohraničená – suma zamestnaneckej prémie by nemala presiahnuť sumu 157,04 eur za rok 2010 (v roku 2009 to bolo 181,03 eur).²

Nárok na zamestnaneckú prémie má teda osoba, ktorej príjmy plynú len zo závislej činnosti a to zo zamestnania. Ak takáto osoba dosiahne príjmy aj z iných činností (napr. podnikateľská činnosť, príjmy z prenájmu), stráca nárok na zamestnaneckú prémie. Na priznanie nároku na prémie však títo zamestnanci musia splňať ešte viacero podmienok, ktoré sú taxatívne stanovené v zákone. Azda najdôležitejšou je ich povinnosť poberať tieto príjmy aspoň 6 kalendárnych mesiacov, tieto príjmy musia pochádzať zo závislej činnosti uskutočnenej na území Slovenskej republiky, a tieto príjmy v úhrnnej výške musia dosiahnuť aspoň 6-násobok minimálnej mzdy. (v roku 2009 aspoň 1773 eur a v roku 2010 1846,2 eur). Zákon ďalej taxatívne menuje, aké iné príjmy zamestnanec nemôže poberať – napr. podiel zo zisku, nebude poberať príjem z obslužného, príjem za prácu ústavného činiteľa, príjmy za prácu likvidátora, nebude poberať dôchodok atď. Aj napriek splneniu všetkých zákonných podmienok však nárok na prémie nevznikne, ak ide o zamestnanca, na ktorého podporu udržania v zamestnaní sa v príslušnom zdaňovacom období poskytol príspevok podľa § 50e zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti.³ Z týchto riadkov jasne vyplýva, že uplatniť si nárok na zamestnaneckú prémie nie je vôbec jednoduché.

Ak má zamestnanec príjem vo výške od 6-násobku minimálnej mzdy do 12-násobku minimálnej mzdy, má nárok na zamestnaneckú prémie v plnej výške. Ak jeho príjem je vyšší ako 12-násobok minimálnej mzdy, zamestnaneckou prémieou je suma vypočítaná percentuálnou sadzbou dane z príjmu z rozdielu sumy nezdaniteľnej časti základu dane podľa a základom dane.

príjem v roku 2010	zamestnanecká prémie
od 1846,2 eur do 3692,4 eur	157,04 eur
od 3692,4 eur (nie vyšší ako 4025,7)	19 % z (4025,7 eur – základ dane)

Tabuľka č.2: Zamestnanecká prémie za zdaňovacie obdobie 2010

² Jozef Mihál, Zamestnanecká prémie, dostupné z <http://blog.etrend.sk/mihalblog/2010/02/28/zamestnanecka-premia/>

³ BABČÁK, V.: Daňové právo Slovenskej republiky. Bratislava : EPOS, 2010 s. 283

Suma zamestnaneckej prémie sa alikvotne kráti, ak zamestnanec dosiahol zdaniteľné príjmy počas menej ako 12 mesiacov. Tu sa berú do úvahy aj také kalendárne mesiace, v ktorých zamestnanec dosiahol príjmy len na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.⁴

Zamestnaneckú prémieu za zdaňovacie obdobie 2009 získalo 78 125 zamestnancov. Celkovo si tak zamestnanci s nízkymi príjmami prilepšili podľa údajov zverejnených Daňovým riaditeľstvom SR o 10,2 mil. eur.⁵ Maximálna výška zamestnaneckej prémie za zdaňovacie obdobie 2009 predstavovala 181,03 eura. V tomto roku si budú môcť zamestnanci uplatniť prémieu v maximálnej výške 157,04 eur, avšak až v marci 2011 pri podávaní daňového priznania.

Zmeny v odpisovaní hmotného a nehmotného majetku

V balíku proti krízovým opatrením z roku 2009 bola zahrnutá aj novela zákona o dani z príjmov týkajúca sa odpisovania hmotného a nehmotného majetku. Odpisovaním rozumieme postupné zahrňovanie odpisov z hmotného a nehmotného majetku do daňových výdavkov, ktorý je účtovaný alebo evidovaný a je používaný na zabezpečenie zdaniteľných príjmov. U daňovníka sa odpisovanie hmotného a nehmotného majetku chápe ako jeho právo o tento náklad znížiť zdaniteľný príjem.⁶

Samotná zmena spočíva v ocenení dlhodobého hmotného majetku a nehmotného majetku na nové vyššie hranice. Do 1. marca 2009 bol dlhodobý hmotný majetok charakterizovaný ako samostatné hnutelné veci, prípadne súbory hnutelných vecí, ktoré majú samostatné technicko-ekonomické určenie, ktorých vstupná cena je vyššia ako 996 eur a prevádzkovo-technické funkcie dlhšie ako jeden rok. Novela navýšila túto sumu na 1 700 eur. Podobná zmena sa týka aj dlhodobého nehmotného majetku, za ktorý sa považujú napr. práva priemyselného vlastníctva, autorské práva a práva súvisiace s autorskými právami, ak ich vstupná cena je vyššia ako 2 400 eur a majú prevádzkovo-technické funkcie alebo použiteľnosť dlhšiu ako jeden rok. Pred novelou ich vstupná cena bola na hranici sumy 1660 eur.

⁴ Jozef Mihál, Zamestnanecká prémie, dostupné z

<http://blog.etrend.sk/mihalblog/2010/02/28/zamestnanecka-premia/>

⁵ Zamestnanecká prémie bude tento rok nižšia, dostupné z

http://peniaze.pravda.sk/zamestnanecka-premia-bude-tento-rok-nizsia-f2h-/sk-pstat.asp?c=A100517_110656_sk-pstat_p45

⁶ BABČÁK, V.: Daňové právo Slovenskej republiky. Bratislava : EPOS, 2010 s. 299

Význam navýšenia týchto súm pre daňovníka spočíva v tom, že hmotný majetok do sumy 1700 eur a nehmotný majetok do sumy 2400 eur môže jednorázovo zaradiť do daňových výdavkov. Ak však hmotný alebo nehmotný majetok prekročí tieto sumy, daňovník pre zníženie svojho zdaniteľného príjmu použije postupné odpisovanie tohto majetku.

Ďalšia zmena v tejto oblasti sa týka aj preradenia určitých druhov hmotného majetku do nižších odpisových skupín za účelom podpory podnikania, t. j. sa zníži doba ich odpisovania a zvýšia sa každoročné odpisy z tohto majetku. Z 2. odpisovej skupiny do 1. odpisovej skupiny boli presunuté najmä výrobné technológie – napríklad stroje pre potravinársky, textilný, odevný priemysel, tlačiarenské stroje a z 3. odpisovej skupiny boli preradené do 2. odpisovej skupiny napríklad zdvíhacie a manipulačné zariadenia, elektrické rozvodné a ovládacie zariadenia.⁷

Pre úplnosť treba dodať, že rozlišujeme 4 odpisové skupiny a poznáme rovnomerné a zrýchlené odpisovanie majetku.

Spotrebované pohonné látky ako daňové výdavky

So znižovaním svojich zdaniteľných príjmov súvisí aj zmena v uplatňovaní daňových výdavkov na spotrebované pohonné látky v súvislosti s používaním motorových vozidiel. Podľa novely účinnej od 1.3.2009 si daňovník môže vybrať uplatňovanie paušálnych výdavkov na spotrebované pohonné látky do výšky 80 % z celkového preukázateľného nákupu pohonných látok za príslušné zdaňovacie obdobie primeraného počtu najazdených kilometrov podľa stavu tachometra na začiatku a na konci príslušného zdaňovacieho obdobia pre každé motorové vozidlo samostatne. Zo znenia zákona vyplýva, že daňovník v evidencii o daňových výdavkov, pre každé vozidlo samostatne, musí zaznamenať stav tachometra na začiatku a na konci zdaňovacieho obdobia. Nákup pohonných látok po prepočítaní spotreby musí byť primeraný počtu najazdených kilometrov podľa tachometra.⁸ Netreba však zabúdať, že jazdy daňovníka na jeho súkromné účely nemôžeme ani po tejto novele považovať za daňový výdavok, keďže neslúžia na dosiahnutie, udržanie alebo zabezpečenie jeho príjmu, teda paušálne výdavky možno využiť len z tých ciest, ktoré boli využívané na podnikateľské účely.

⁷ Príloha č. 1 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov je vypracovaná na základe novej klasifikácie produktov vydanéj Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 451/2008 z 23. apríla 2008

⁸ Vyššie odpisy možno použiť od marca, dostupné z <http://hnonline.sk/c1-36810520>

3. PLÁNOVANÉ ZÁSAHY DO DAŇOVÝCH INŠTITÚTOV

Všetky mnou spomínané daňové zásahy boli prijaté vládou koalíciou pod vedením Róberta Fica. Tieto prostriedky boli prijímané v prospech daňovníkov, t.j. na úkor štátneho rozpočtu a rozpočtu územných samospráv. V dôsledku samotnej krízy a zároveň v dôsledku opatrení, ktoré umožňujú znížiť daňové zaťaženie daňovníkov, sa však výrazne zhoršil stav verejných financií Slovenskej republiky. Mám na mysli hlavne ukazovatele verejného dlhu a deficitu verejných financií Slovenskej republiky (viď tabuľka č. 3). Slovensko v roku 2008 splnilo prísne konvergenčné kritéria na prijatie spoločnej európskej meny, avšak od tohto obdobia sa naplno prejavili dôsledky krízy.

Tabuľka 3: Verejný dlh a deficit Slovenska, 2006 – 2010

Hodnotený údaj / rok	2006	2007	2008	2009	2010
Verejný dlh / HDP	30,46%	29,33%	27,69%	35,66%	39,36%
Deficit / HDP	-3,46%	-1,86%	-2,30%	-6,77%	-7,80%

Zdroj: Štatistický úrad SR. Údaj za rok 2010 predstavuje odhad Ministerstva financií.

Podľa posledných informácií deficit verejných financií v roku 2010 dosiahne hranicu 7,8 % HDP, čo je o vyše 2 % viac ako sa predpokladalo. Práve na tento stav verejných financií poukazuje súčasná vládna koalícia, ktorá sa sformovala po tohtoročných júnových voľbách. Od začiatku sa deklaruje snaha o zvýšenie príjmov do štátneho rozpočtu a zároveň o škrty na strane výdavkov. Najvýznamnejšie príjmy štátneho rozpočtu sú daňové príjmy, takže hlavne zmeny v oblasti daní majú prispieť k navýšeniu príjmov do štátneho rozpočtu. Snahou je stlačiť deficit verejných financií pod úroveň troch percent HDP, k čomu by podľa predbežných odhadov mohlo dôjsť v roku 2013. Plány na budúci rok rátajú s deficitom na úrovni 4,9 % HDP. V roku 2011 sa očakáva navýšenie príjmov o 800 miliónov eur a zníženie výdavkov o 900 miliónov eur. Celá úspora sa dá vyjadriť ako 2,5 % HDP.

Vládna koalícia sa už na zmenách dohodla, návrhy týchto noviel sú v súčasnosti na rokovaníach v NR SR, ale všeobecne sa očakáva ich prijatie.

Chcem podotknúť, že spomeniem len tie najvýznamnejšie zmeny, u ktorých je predpoklad, že prinesú výrazné navýšenie príjmovej stránky rozpočtu.

Zmeny týkajúce sa dane z príjmov

1. Pri uplatňovaní daňových výdavkov môžeme postupovať dvoma spôsobmi. Buď uplatníme výdavky preukázateľne vynaložené na základe predložených dokladov o platení alebo uplatníme výdavky v stanovenej paušálnej sume. A práve dôležitá zmena nastáva pri uplatňovaní paušálnych výdavkov. V súčasnosti poznáme 3 úrovne paušálnych výdavkov – 25 % pri príjmoch z príležitostnej poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, 60 % ak daňovník dosahoval príjmy len z vykonávania remeselnej činnosti a 40 % pri ostatných príjmoch⁹. Po prijatí novely zákona o dani z príjmov sa zjednotia tieto úrovne do jednej a to na hranicu 40 %, ktorá sa bude uplatňovať pri všetkých skupinách živnostníkov. Znevýhodnení budú teda remeselníci, ktorí nemajú vysoké náklady na svoju činnosť a v minulosti využívali uplatnenie 60 % paušálnych výdavkov. Je potrebné spomenúť, že pôvodne sa uvažovalo aj o 30 % jednotnej hranici. Táto zmena má priniesť do štátneho rozpočtu 4,6 milióna eur.

2. V súčasnosti nezdaniteľnú časť základu dane tvoria aj príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie, finančné prostriedky na účelové sporenie a poisťné na životné poistenie. Tieto prostriedky vynaložené daňovníkom je možné odpočítať od základu dane vo výške preukázateľne zaplatenej v zdaňovacom období, v úhrne najviac do výšky 398,33 eur. Nové znenie zákona ruší toto zvýhodnenie, takže tieto prostriedky už nebudeme môcť zahrnúť do nezdaniteľnej časti základu dane v roku 2011. Toto opatrenie prinesie vyššie daňové príjmy o cca 14 miliónov eur. Osoba, ktorá takéto zvýhodnenie využíva, zaplatí v budúcom roku na dani o 80 eur viac.

3. Obce a vyššie územné celky boli oslobodené od platenia daní z príjmov z prenájmu a predaja ich majetku. Toto oslobodenie bude zrušené a štátny rozpočet tak očakáva výnos vo výške 18,4 milióna eur.

4. Ďalších zhruba 23,5 milióna eur prinesie do rozpočtu skutočnosť, že nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka sa bude uplatňovať len z tzv. aktívnych príjmov, teda z pracovných. Nie z pasívnych, ako sú napr. príjmy z prenájmu, kapitálového majetku a ostatných príjmov.¹⁰

5. Zrušuje sa oslobodenie od dane z príjmov pri predaji nehnuteľností z dôvodu trvalého pobytu v nej. Od budúceho roka nebude postačovať mať trvalé bydlisko po dobu 2 rokov na uplatnenie oslobodenia, ale musíte nehnuteľnosť vlastniť po dobu 5 rokov. Základom dane pri predaji nehnuteľností je rozdiel medzi obstarávacou cenou a predajnou cenou.

⁹ BABČÁK, V.: Daňové právo Slovenskej republiky. Bratislava : EPOS, 2010 s. 287

¹⁰ ŽITŇANSKÝ, Eduard - ŽUFFA, Radovan. Každá záplata je lepšia ako diera. In *Profit*, roč. 18, 2010, č. 19 s. 10 -14

Zmeny týkajúce sa dane z pridanej hodnoty

DPH je najvýnosnejšou daňou v našej daňovej sústave a podľa viacerých odborníkov aj najspravodlivejšou, pretože zdaňuje spotrebu. Dlhodobý trend prenášania daňového zaťaženia na nepriame dane sa prejavuje aj pri zmenách, ktoré nastanú po 1.1.2001 v Slovenskej republike. Dlhodobá politická diskusia o zvýšení daňovej sadzby pri dani z pridanej hodnoty sa skončila kompromisom, keď sa vládna koalícia dohodla na 1-percentom navýšení t.j. z 19 % stúpne 20 %. Táto sadzba dane má platiť len dovtedy, kým deficit verejných financií neklesne pod 3 % HDP, čo sa predpokladá, ako som už spomínal, v roku 2013. Na súčasnú 19 % úroveň by sa mohla DPH vrátiť od 1.1.2015. Vďaka navýšeniu sadzby dane sa očakáva zväčšenie výnosov z tejto dane o 185 miliónov eur. Ďalšou zmenou pri DPH, ktorá môže ovplyvniť výnosy z tejto dane, je zrušenie špeciálnej 6 % sadzby dane pri tzv. predaji z dvora. Táto sadzba sa vzťahuje na dodanie vybraného potravinárskeho tovaru (mlieko, vajcia a pod.) vyrobeného a uvedeného na trh malými producentmi, ktorí predávajú tento tovar priamo konečným spotrebiteľom. Už pri zavádzaní tejto 6 % sadzby v máji 2010 sa viedla diskusia o jej nesúlade s európskou legislatívou, keďže podľa jej smerníc nie je možné prijať jednostranné obmedzenie, ktoré zvýhodní len časť výrobkov, či už z hľadiska druhového, spôsobu výroby, alebo umiestňovania na trhu.

Pre úplnosť treba dodať, že znížená 10 % sadzba na knihy, lieky a zdravotnícke potreby zostáva naďalej v platnosti.

Zmeny týkajúce sa spotrebných daní

Spotrebné dane pre svoju výnosnosť, stabilitu a pravidelnosť, predstavujú jeden z najdôležitejších príjmov štátneho rozpočtu. Je to dané tým, že sa vzťahujú na okruhy výrobkov, ktorých spotreba je relatívne stála.¹¹

Na poli spotrebných daní sa najvýznamnejšie zmeny udejú pri sadzbách týchto daní. Vlna nevôle zarezovala pri návrhu zvýšiť sadzbu spotrebnej dane z piva. Spotrebná daň na 1 hl 10-stupňového piva v súčasnosti od 1. augusta 2003 predstavuje 16,5 eura. Od 1. marca 2011 sa spotrebná daň má za 1 hl piva zvýšiť na 24,5 eura (navýšenie takmer o 50 %). Minimum požadované Európskou úniou je 7,48 eura. Pri malých pivovaroch sa zvyšuje sadzba dane z 12,2 eura na 18,2 eura na hektoliter 10-stupňového piva. V roku 2002 štát na spotrebnej dani z piva vybral 44,5 milióna eur, v roku 2009 približne 59,2 milióna eur.¹² Pivovarníci sa cítia diskriminovaní,

¹¹ BABČÁK, V.: Daňové právo Slovenskej republiky. Bratislava : EPOS, 2010 s. 160

¹² Zvýšenie dane z piva o 50 percent vážne ohrozí priemysel, dostupné z <http://dnes.atlas.sk/ekonomika/703521/zvysenie-dane-z-piva-o-50-percent-vazne-ohrozi-priemysel>

keďže sadzba dane z tichého vína ostáva nulová a zároveň okolité štáty majú nižšie dane z piva, čo znamená, že im nebudú schopní konkurovať. Spotrebiteľská cena 10-stupňového piva môže narásť až o 5 centov. Zvýšením daňovej sadzby z piva sa očakáva výnos do štátneho rozpočtu 14,9 milióna eur.

Rovnako od marca budúceho roka by mali stúpnuť aj sadzby spotrebných daní na tabak a tabakové výrobky. Tie sa však budú zvyšovať až v dvoch krokoch, a to tak aby spĺňali požiadavky príslušnej európskej legislatívy od 1. januára 2014. Od začiatku budúcoročného marca by mali sadzby vzrásť o 5 % a následne od 1. marca 2013 o ďalších 5 %.¹³ Vďaka týmto krokom pribudne do štátneho rozpočtu 15 miliónov eur.

Rezort financií pripravil s účinnosťou od začiatku budúceho roka aj zmeny v sadzbe dane z minerálneho oleja. Tie sa majú týkať zrušenia zníženej sadzby dane na červenú naftu z úrovne 225,71 eur na 1000 litrov na základnú sadzbu 368 eur, čo by predstavovalo nárast sadzby o 63 %.¹⁴ Do konečnej ceny tejto nafty sa zvýšenie sadzby dane premietne 17 centami. Rozpočet získa 44 miliónov eur.

Ďalšou novinkou pri spotrebných daniach je znovu zavedenie zdaňovania LPG. Sadzba dane bude na úrovni 182 eur za 1000 kg. Do štátneho rozpočtu to prinesie 5,1 milióna eur. Pre úplnosť treba dodať, že v roku 2008 sadzba pri dani z LPG bola 259 eur za 1000 kg.

Okrem toho vláda od januára plánuje zrušiť daňové zvýhodnenie pre biopalivá v zmesi s fosílnym palivom, čo by malo podporiť rozpočet 43,6 miliónmi eur. Zrušenie oslobodenia od platenia dane z nafty používanej pri preprave tovaru na Dunaji má prispieť sumou 3,1 milióna eur.¹⁵

Celkovo sa teda ráta s navýšením príjmov zo všetkých spotrebných daní o 134,3 miliónov eur.

¹³ Zdanenie piva a cigariet stúpne od marca 2011, dostupné z <http://www.webnoviny.sk/ekonomika/zdanenie-piva-a-cigariet-stupne-od-marc/214362-clanok.html>

¹⁴ tamtiež

¹⁵ Zmeny na daniach prinesú do rozpočtu 134 mil. eur, dostupné z <http://hnonline.sk/ekonomika/c1-46307740-zmeny-na-daniach-prinesu-do-rozpocetu-134-mil-eur>

4. ZÁVER

V čase ekonomickej krízy sa opäť ukazuje sila daňového práva ako samostatného právneho odvetvia. Finančná kríza spôsobila zvýšenie nezamestnanosti a celkové zníženie príjmov obyvateľstva. Z tohto dôvodu sú na novelizované daňové inštitúty tak, aby daňovníkom umožnili znížiť si svoje daňové povinnosti a zlepšiť tak kvalitu ich života. Zníženie príjmov obyvateľstva a súčasné zníženie ich daňových povinností má za následok aj výrazné straty na strane príjmov štátneho rozpočtu a rozpočtov územných samospráv. Logickým vyústením tejto situácie je prijímanie nevyhnutných daňových zásahov vo forme zvyšovania daní, čo sa samozrejme stretlo s vlnou nespokojnosti zo strany verejnosti. Slovenská republika v roku 2011 očakáva výrazné zvýšenie svojej príjmovej stránky. To, či sa tieto predpoklady naplnia, sa dozvieme až v priebehu budúceho roka z údajov štátneho výkazníctva. Na záver však musím dodať, že vláda nezvýšila dane v takej miere ako sa prezentovalo, čo súvisí samozrejme so snahou nestratiť dôležité hlasy pri nadchádzajúcich komunálnych voľbách.

Literature:

- BABČÁK, V.: Daňové právo Slovenskej republiky. Bratislava : EPOS, 2010, 640 s., ISBN 978-80-8057-851-0

- Jozef Mihál, Zamestnanecká prémie, dostupné z

<http://blog.etrend.sk/mihalblog/2010/02/28/zamestnanecka-premia/>
[25.10.2010]

- Zamestnanecká prémie bude tento rok nižšia, dostupné z

http://peniaze.pravda.sk/zamestnanecka-premia-bude-tento-rok-nizsia-f2h-sk-pstat.asp?c=A100517_110656_sk-pstat_p45 [23.10.2010]

- Vyššie odpisy možno použiť od marca, dostupné z

<http://hnonline.sk/c1-36810520> [15.10.2010]

- ŽITŇANSKÝ, Eduard - ŽUFFA, Radovan. Každá záplata je lepšia ako diera. In Profit, roč. 18, 2010, č. 19 s. 10 -14

- Zvýšenie dane z piva o 50 percent vážne ohrozi priemysel, dostupné z

<http://dnes.atlas.sk/ekonomika/703521/zvysenie-dane-z-piva-o-50-percent-vazne-ohrozi-priemysel> [29.10.2010]

- Zdanenie piva a cigariet stúpne od marca 2011, dostupné z

Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed. Brno : Masaryk University, 2010
<http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

<http://www.webnoviny.sk/ekonomika/zdanenie-piva-a-cigariet-stupne-od-marc/214362-clanok.html> [03.11.2010]

- Zmeny na daniach prinesú do rozpočtu 134 mil. eur, dostupné z

<http://hnonline.sk/ekonomika/c1-46307740-zmeny-na-daniach-prinesu-do-rozpoctu-134-mil-eur> [05.11.2010]

Contact – email

michal.karabinos@gmail.com